

KÖNCZEI CSONGOR

A SZÉKIEK, A KOREOGRÁFUS, A HELYTÖRTÉNÉSZEK, A KULTÚR- POLITIKA ÉS A TÖBBIEK... GONDOLATOK A KOLOZSVÁRI POSTA MÖGÖTTI TÁNCOLÁS JELENKORI ESEMÉNYEIRŐL

„A 20. század közepén születtek meg a történelmet a használók irányából, a jelen és a múlt, a generációk, a kortársak viszonyából megközelítő elméletek, az idő dokumentálását, a dokumentumok relevanciáját és referenciáját érintve.” (Keszeg Vilmos, 2015: 369)

A **székiek** számára a kolozsvári Posta mögötti tér és kispark közösségük egyik – falujukon kívüli – legfontosabb szocializációs színtere volt a 20. század második felében. Az 1960-as, 1970-es években a kolozsváriak számára közismert volt, hogy a központi Főposta épülete mögötti helyszín¹ a városban dolgozó széki fiatalok kimenős találkahelyének és egyúttal táncterének számított. (Avagy a székiek táncában gyönyörködő költő hely- és időmeghatározása alapján: „Fekete – Piros leíró költemény, melyet szereztem a kolozsvári Malomárok és Telefonpalota közti járdaszigetről az ezerkilcszázhatvanas-hetvenes esztendőkből csütörtök és vasárnap délutánonként.”)² De amennyire közismert volt a székiek szabadtéri táncháza az akkori kolozsváriaknak, olyannyira kevésbé az a mostaniaknak: Kányádi Sándor sokat idézett-mondott versén kívül csak az utóbbi évek hagyományörző (és egyben revival jellegű) tánceseményei hívták fel a helyi, elsősorban magyar közvélemény figyelmét erre a helyszínre, történetre. Mielőtt azonban ezen tánceseményekről értekezni, érdemes felidézni, s egyúttal pontosítani: hol, mikor és hogyan zajlott ez a szabadtéri széki táncház?

1 Jelenleg az 1968-ban épült kolozsvári Telefonpalota parkolója működik ezen a helyen.

2 Kányádi Sándor 1972-ben írta híressé vált költeményét.

Szabó Andrásné Szováti Zsuzsanna (szül. 1959-ben) így emlékszik minderre:³

- Az első kérdésem az volna, hogy pontosan hol is gyűltek ott össze, a Postának melyik oldalán?
- *Hát a Posta háta megett. Ott a Szamos⁴ szélénél.*
- Ahol volt a park?
- *Igen.*
- És miért pont ott, ezt...
- *Hát valahogy úgy szokták meg a székiek, hogy ott gyűltek össze.⁵ A fia, a fiúk dolgoztak, akkor még volt a sántér,⁶ s azak is odamentek. Volt, aki má ment két óraker, volt, aki öt óraker, kinek, hogy ment haza az asszonya, minden csütörtök és vasárnap délután volt ez.*
- Vasárnap és... igen? És voltak mások is, vagy csak székiek inkább?
- *Hát voltak mások is, de azér ál' több szíki!*
- És lányok, vagy asszonyok?
- *Hát ha volt özvegyasszony' elvált asszony, vagy özvegyasszony, és lányok.*
- De inkább lányok voltak?
- *Inkább lányok! Inkább lányok.*
- És hány éves kortól lehetett oda menni szolgálni?
- *Hát volt, aki ment tizenkét éves kortól!*
- Olyan kicsi gyerekek?
- *Igen, tizenkét, tizenégy éves. Hát gyerekekre vigyáztak. Hát volt, ahol votak nagyobbak, azak főztek, meg' takarítottak. [...] És ez ott volt a cselédpiac, a... Hogy is... Ott a Mátyás, Mátyás király szülőháza, vagy ki van ott.*
- Igen, igen. Arra?
- *Ott, ott, ott volt, igen.*
- Ott van egy katolikus templom, ott?
- *Na ott! Ott, a körül volt a... cselédpiac.*
- S... pontosan hogy volt, csütörtökön és vasárnap, ez a két nap volt, vagy?
- *A cselédpiac? Nem.*
- Nem, a... Postánál mikor gyűltek?
- *A Postánál igen, csütörtökön és vasárnap. Csütörtök délután, és vasárnap. Mikor álltunk be szolgálni, akkor már úgy volt.⁷*
- Igen, és ez... nyáron, télen?
- *Hát ez, aki ott volt télen is, télen is.*
- Tehát, hogy nem volt ilyen, hogy csak...
- *Igen, aki nem volt má iskolás, és maradt, akkor télen is.*
- De inkább nyáron volt ez a...
- *Hát azér ott, hogy a Posta háta megett a gyülekező, meg ilyenek. Hát aztán ott akkor énekeltek! És táncoltak.*
- És tényleg, mit csináltak ott? Beszélgettek, diskuráltak?
- *Beszélgettek, diskuráltak. Kinek...*

3 Az általam készített beszélgetésre 2006. augusztus 11-én, pénteken este került sor Széken.

4 A kolozsvári Malomárokra gondolhatott.

5 A helyszínről, a széki lányok cselédeskedéséről, valamint a kimenőkor sorra kerülő táncalkalomról tudósít Balázs Hortenzia *A Posta mögött* című, egy Nagy Rózsi nevű 16 éves széki cselédlánnyal folytatott interjúja is, amelyik a kolozsvári *Igazság* napilap *Fellegvár* című ifjúsági mellékletének 22. számában, 1978. november 4-én jelent meg, idézem: „Miért épp a posta mellé gyűlnek össze? *Ez a széki park. Mi úgy nevezzük. Ide gyűlnek a székiek. Itt szoktuk meg. Itt állingálunk, itt táncolunk, énekelünk. Befejezem: látom, már szívesen menne, hívják a barátnök a »táncba«.* Gyere Rózsi, menjünk már, mer vár a babád!”

6 Románul a 'santier' építőtelepet jelent.

7 Balázs Hortenzia: „Mikor van kimenője? *Csütörtök és vasárnap délután négytől tizenegyig.* Megelékszük vele? *Nagyon is meg. Lehetet kettőtől is, de elég ennyi is. Most csak hattól jöttem ki. Szokott-e szórakozni? Igen. Nagyon is szeretek. Minden csütörtök este van tánc. Alig várjuk a csütörtököt.*” (*Igazság*, 1978/260.)

- És várták egymást, vagy...
 – *Hát várt, igen! S akinek volt szeretője, még elmentek együtt is, de azért ott ültek sok ideig, ott énekeltek.*
 – S mit, miket táncoltak? Az hogy volt ott?
 – *A székit!*
 – Rendet, úgy.
 – *Csárdást! Polkát!*
 – Énekre?
 – *Igen.*
 – Nem volt zenész.
 – *Neem! Csak ahogy énekeltek, úgy.*
 – És volt néző, tehát a járókelők nem álltak meg nézni? Nézték, hogy...
 – *Hát azér volt, akik! És még voltak, hogy idősek, ott megálltak és egy félóráig is ott elnézegette, néztek, hogy ott a fiatalok, hogy szórakoznak.*
 – De gondolom, hogy akkor viseletben voltak, akkor a székiek.
 – *Peersze! Mindig viseletbe, igen. Még vittünk fehér inget.*
 – És ez a hányas években volt?
 – *Hát ez... Hát hatvan'tól. Hetven, hatvantól kezdve már!*
 – S mikor szűnt meg? Úgy... Mert, hogy most már nincs ilyen.
 – *Hát ez úgy a... Cseu-korszak⁸ S ha még...*
 – Még volt?
 – *Hát már azér úgy vége fele volt.*
 – Volt olyan, hogy jött a rendőr, vagy valaki, aki ott kötekedett, vagy nem volt ilyen?
 – *Én ugye férjhez mentem, annyira aztán nem tudom, csak egy idő után úgy megszűnt ez a szógálás. Me volt, akkor már itt Széken is lett, hogy volt ez a, hogy csinálták a szőnye, perzsaszőnyegeket, meg... ide-oda el...*
 – És ott, ott csak a székiek táncoltak, vagy mások is ott összegyűltek, s nézték, hogy...
 – *Hát gyűltek össze, de azér általában csak a szíkiek. Táncoltak, igen.*
 – Györgyfalviak voltak, györgyfalviak?
 – *Voltak györgyfalviak is, de azak akkor má úgy külön' csoportba, inkább.*
 – Hóstátiak? Nem jártak arra? Nem?
 – *Nem! Nem. Hát volt, aki Hóstátba szógált, és akkor ő is kijött oda.*
 – Igen, igen. És... hogy hívták a székiek azt a részt ott?
 – *Posta háta megett, így mondtuk.*
 – Posta háta megett, így.
 – *Igen.*
 – Ez ott, ahol van a telefonpalota, nem?
 – *Igen, igen, igen. Igen, a telefonpalota ahol van, ottan volt, igen.*
 – S ott akkor nem volt ennyi autó, gondolom, s akkor lehetett...
 – *Neem, csendesebb volt. Persze. De vuót is egy jó nagy térség, hogy a Szamoson belül!⁹*
 – És... férfiak is táncoltak, vagy csak a... lányok, úgy összefogóztak maguk közt.
 – *Hát' Hát inkább úgy lányok' lányokkal. Hát ha odajött egy-egy fiatal fiú, tudod, még beállt, de azért inkább így a lányok lányokkal.*
 – De körülbelül hányan voltak ott úgy egyszerre? Ötön? Tízen?
 – *Hát... volt, mikor voltunk ott huszonötön, harmincan is!*
 – Igen. Akkor az szolt, ott lehetett énekelni rendszeren.
 – *Igen, igen. Hát szép volt, na, hát ez is egy... Mondjuk egy, én nem voltam olyan sokat szógálni, vagy három nyáron voltam, úgy egy hónapát, két hónapát, hát közben jöttem aztán haza iskolába. [...] És kaptunk öt lej kötőpénzt. Hát akkor az volt a pénz. Vót, aki csak három lejt. Azzal bementünk a cukrászdába, de még azér úgy vigyáztunk, ne is kötsük el mind. Az a fizetésen kívül volt. Aztán, mikor álltunk be szógálni, ez má úgy vót megbeszélve, hogy csütörtök és vasárnap délután szabad' ott, s akkor, hogy kötőpénzt kell...*
 – És az számított, hogy felszegiek, forrószegiek vagy csipkeszegiek, úgy ahogy ismerkedtek ott, vagy ott az volt, hogy szíkiek és...
 – *Úgy, úgy, ott úgy nem számított! Ott nem, azér örültünk, hogy a szíkiekkel találkozunk.*

8 A Ceașescu-korszak köznyelvi rövidítése.

9 A kolozsvári Malomárokra gondolhatott.

Említésre méltó művelődés- és táncörtörténeti adalék, hogy az első erdélyi revival jellegű városi táncház, a kolozsvári táncház megszervezésének csütörtöki időpontja is szoros összefüggésben van a székiek Posta mögötti táncolásával – Könczei Ádám 1977 februárjának egyik csütörtökén a Posta mögül hívta a széki fiatalokat „igazi”, zenészek által muzsikált táncházba:

„A táncház 1977 februárjának egyik csütörtökjén nyílt meg (a pontos időpontot, a »történelmi pillanatot« elfelejtették rögzíteni), ideiglenesen a Bábszínház klubtermében, Kovács Ildikó rendező jóvoltából, aki a későbbiek folyamán is, Szabó Lászlóval, a megyei művelődési bizottság irányítójával többször átsegítette a táncházat nehézségein. Székely József primás, Könczei Árpád furulyás (»dal- és táncmester«), Urszuly Kálmán kontrás és Porzolt Antal bőgős muzsikált. S azóta – két-három kényszerű esettől s az augusztusi nyári szünettől eltekintve – megszakítás nélkül minden csütörtök este volt táncház; rövid ideig a Vasas Otthonban, majd a Monostori Művelődési Házban.” (Könczei 1977.)¹⁰

Sőt, a kolozsvári közvélemény a Monostori úti csütörtöki táncházat sokáig a székiek táncházával azonosította, mint arról a kor sajtója is tudósított:

„A monostori Kultúrotthon, amely régóta kitűnt azzal, hogy patronálja, a legkülönbözőbb jellegű, de általában izgalmas, érdekes teljesítményt nyújtó csoportokat, immár több hónapja csütörtök esténként fedelet nyújt a városunkbeli székieknek.

Három lelkes zenész fiatalember – Könczei Árpád, Sepsi Dezső, Székely József – saját kezdeményezésből, önszántából létrehozott egy zenekart. Ez a zenekar a széki fiataloknak játszik, széki táncokat. Ezzel az elhatározásukkal, valamint a monostori Kultúrotthon vezetőségének a jóindulatával, a táncház meg is születte.

A táncrend szigorúan a régi, hagyományos; ez annál is figyelemreméltóbb, mert Széken állítólag néha már »újmodi« táncokat is húznak a zenészek. És hogy a »tisztá« széki táncrendnek mekkora a népszerűsége, mutatja, hogy a monostori otthonba nemcsak székiek járnak táncolni, hanem – majdnem felerészben – középiskolások, egyetemisták, munkásfiatalok is.

A harminc-negyven főnyi közönség így is kevésnek tűnik. Hiszen ennél jóval több széki szokott találkozni csak a Posta háta mögött is, a parkban. Az nem kétséges, hogy minden, városunkban dolgozó széki tud a monostori táncházról – annak ellenére, hogy soha egy plakátot ki nem függesztett senki és hogy semmilyen más eszközzel nem népszerűsítették.

– Nem mennek a táncba? – kérdeztem meg egy csoport székítől, akikkel a Sétatéren találkoztam. Ez úgy kilenc óra fele volt.

– Tízre otthon kell lenni – felelték a lányok – messze van. De néha el szoktunk menni azért.”¹¹

10 És ugyanezen írás rögzítette a kolozsvári táncház további szoros kapcsolatát a falusi, elsősorban széki fiatalokkal:

„A kolozsvári táncház – nem szalasztván el természetes adottságát – sajátos többlettel is büszkélkedhetik. Míg a legtöbb táncházban ugyanis a városiak a népi kultúra eredeti képviselőivel rendszerint csak mint ritka vendégekkel találkozhatnak, itt mindig együtt vannak velük. Ennek módszerbeli haszna is vitathatatlan: a közvetlen átadás és átvevés előnye. A városiak közvetlenül is megfigyelhetik az eredetit, így a káprázatos legényes táncokat is, a Filep Istvánét, a Csorba Jánosét és a többiekét, s az együtt-táncolás révén szinte vérükké válhat az eredeti stílus, de a táncmestertől tanultakat is nyomban ellenőrizhetik, folyamatosan összevethetik, szembesíthetik az eredetivel. Az együttlétnék azonban – mély demokratizmusa révén – fölbecsülhetetlen az emberi, társadalmi szerepe. *A táncház összehoz, és nem szétválaszt.* Fesztelen tegező viszonyba hozza össze a falusi (és nemcsak falusi származású), többségükben még a népviseletüket is őrző fiatalokat a városi közép- és főiskolásokkal és munkásfiatalokkal. A kedvező hatás lemérhető a székiek ragaszkodásán is, ahogy hiányolják, ha elmarad, s ahogy igénylik a vasárnapot is.” (Könczei 1977.)

11 (RÉTI): Táncház a Monostoron. *Igazság.* 1977/161. (Az 1977. július 9-én közölt beszámolót (réti)-ként aláíró szerző pontos nevét nem sikerült kiderítenem.)

A koreográfus számára – kolozsváriként, a kolozsvári tánc házzal együtt felnőve, táncosként a széki tánc hagyományt elsajátítva, majd néprajzoként a forrásokot felgyűjtve – kézenfekvő téma volt a jelenség színpadra vitele: 2008. április 25-én a kolozsvári Zurbóló Táncgyűttes – fennállásának 15. évfordulója alkalmából – bemutatta a *Postakert – Táncos emlékképek* című táncszínházi előadását.¹² A helyi napilapban 2008. április 23-án megjelent előadás-beharangozó tulajdonképpen az előadás műsorfüzetének a közlése volt:

„Az 1960-as, 1970-es években, minden csütörtök és vasárnap délután a kolozsvári Postakert a városba dolgozni és szolgálni járó széki fiatalok találkahelye, amolyan »urbánus korzója« volt. A Posta épülete mögötti parkban az érkező vagy induló, munkaadókra váró vagy munkaidő után pihenő, kimenőt kapó, egymásnak udvarló széki fiatalok gyakran énekeltek és táncoltak is, rendszeres szabadtéri tánc házat tartva Kolozsvár központjában. Ez a felidézett szokás biztosítja a táncjáték cselekményének keretét, mely keretben a székiek mellett találkozunk a Postakertben szintén megjelenő, a városban dolgozó györgyfalviakkal is, valamint nyomon követhetjük az elmúlt évtizedekben felbomlott hagyományos tánc kultúra helyét elfoglaló, annak virtuóz tánc technikájától és közösségi jellegétől teljesen elidegenedett mozgáskultúra groteszk megjelenítését. Így a szereplők számára és rajtuk keresztül a Postakert táncos történetek sorozatává válik...” (*Szabadság*. 2008/93.)

A város **helytörténetében jártas** számára az előadás beharangozásában olvasott *Postakert* cím a gyors kiigazítás közlését ösztönözte: a *Nem a Postakertbe, hanem a Cselédpiacra vezetnek a táncos emlékképek* című írása¹³ egyazon lapszámban jelent meg az előadásról szóló beszámolóval,¹⁴ 2008. április 29-én, amelyikben bizony erős kritikai hanggal bírálta az előadás választott címét.

12 A bemutatóra a kolozsvári Tranzit Házban került sor. A *Postakert* a Zurbóló Táncgyűttes egyik legsikeresebb táncszínházi előadása, amely ezidáig tizenkétszer volt előadva, Kolozsváron kívül – időrendi sorrendben – Szatmárnémetiben, Szamosújváron, Sepsiszentgyörgyön és Budapesten is.

13 Id. Balázs Bence: *Nem a Postakertbe, hanem a Cselédpiacra vezetnek a táncos emlékképek. Szabadság*. 2008. április 29. (<http://archivum2.szabadsag.ro/szabadsag/servlet/szabadsag/template/print,PrintScreen.vm/id/9467/mainarticle/false>).

14 Köllő Katalin: „Honnan e mozdulat-ország?” *Szabadság*. 2008/97. Köllő a következőképpen foglalja össze az előadást:

„Az eseménynaptár szerint ma ünnepeljük a táncművészet világnapját, ezért külön is örülök annak, hogy mai lapszámunkban egy érdekes »táncos történetre« hívhatom fel a figyelmüket. A Zurbólósok *Postakert* című, mindössze 35 perces előadását pénteken este, az együttes 15 éves évfordulójára szervezett rendezvénysorozat keretében láthatta a kolozsvári közönség a Tranzit Házban. A *Táncos emlékképek* alcímet viselő, új táncszínházi bemutató a székiek »szabadtéri tánc házát« idézi fel, amikor az 1960-as, 1970-es években minden csütörtök és vasárnap délután, »amikor kimenős a lány«, a kolozsvári Posta épülete mögötti park volt a széki fiatalok találkahelye. »Ez a felidézett szokás biztosítja a táncjáték cselekményének keretét, mely keretben a székiek mellett találkozhatunk a Postakertben szintén megjelenő, a városban dolgozó györgyfalviakkal is«, olvasható a tetszetős, szép kivitelezésű műsorfüzetben. A Könczei Csongor által rendezett táncjáték számítógépes animációval indul (Kassay Réka munkája), amely kezdetben játékosan »felvázolja« a helyszínt, majd lassan szerves részévé válik az előadásnak: a figurák mintegy kilépnek az animációból élő táncosokká válva, majd »visszatérnek a képhe«. A történet ívét is az animációs »díszlet« biztosítja, összekötve a különböző részeket, majd – az utolsó széki kalap »eltűnésével« – le is zárja azt. Három fejezetre oszlik az előadás: a székiek, illetve a györgyfalviak táncára, végül pedig a modernségbe való átvedlés groteszk jelenetével fejeződik be a táncjáték. S bár az utolsó kép szomorú jövőt vetít elő, számomra mégsem volt lehangoló az üzenet, hiszen amíg vannak fiatal, tehetséges táncosok, akik tovább viszik e »mozdulat-országot«, addig reményeink szerint a széki szalmakalap sem fog eltűnni. Legalábbis a színpadról nem.”

„Mert mit is olvastam?” – kérdezi a szerző, majd így folytatja: „A Zurboló új, táncszínházi előadást mutat be *Postakert – Tancos emlékképek* címen. Eddig minden jó, de ezután jön a következő: »a kolozsvári Postakert a városba dolgozni és szolgálni járó széki fiatalok találkozóhelye [...] a Posta mögötti parkban«. Úgy éreztem magam, mintha valaki vagy valakik hátulról döfnének belém kést. Hát már mi is összecseréljük a szezont a fazonnal? Nem elég, hogy sajnálatos módon, nem csak az ilyen »félresikerült átkeresztelésekkel« tűnnek el Kolozsvár hagyományos, magyar utca- és fertálynevei, hanem ráadásul buzgó városatyák, előljáróink »járnak elől« az utcanevek csereberélésében, megváltoztatásában.”

Majd az eltűnő régi kolozsvári magyar utcanevek elsíratása után következik a helytörténeti kiigazítás:

„Tudomásom szerint Kolozsváron a Postakert mint utcanév szerepel: Postakert utca. Ez az utca a mai Cuza Vodă utca: a Széchenyi tér (P-ța M. Viteazul) keleti sarkából, a Kisszamos (Malomárok) jobb partján, mintegy a Tímár utca (A. Șaguna) folytatásában nyíló, a Hosszú-Szappany (Brassai) utca végének érintésével a Trencsin/Bocskai (P-ța A. Iancu) tér nyugati sarkáig vezető utca. A 19. század elején kiterjedt kert volt itt, a postamester kertje, innen az utca neve. A városnak volt még egy része, a város északkeleti részén, a Szamos jobb partján lévő rét: a Postarét. Ezen a területen épült fel később a Renner-féle bőrgyár, a Dermata/Clujana. Ettől keletre, a Kisszamos (Malomárok) két ága által határolt Postaberek vagy másképpen Berek. A posta mögötti parknak nem Postakert volt tehát a neve, hanem: Tyúkpiac vagy Cselédpiac, éppen azért, mert a széki leányok (cselédek) itt találtak munkaadókra, és ide jártak szórakozni, táncolni csütörtökön vagy a hétvégeken. Ennyit szeretnék pontosítani azért, hogy az emlékképek tisztábbak legyenek.”

Mindez igaz, senki sem vitatja, vitathatja. Ugyanakkor az előadóművészetek sajátossága az absztrakt alkotási mód, amelyik már a címválasztásokban is tükröződik. Ezért a koreográfus is tudatosan választotta az előadás címét, amelyről szintén a sajtóban így nyilatkozott:

„A legutóbbi, a Postakert a kolozsvári főposta háta mögötti parkban játszódik – amúgy tudjuk, hogy nem ezt hívták Postakertnek, a *Szabadságban* ki is oktatnak, hogy átnevezzük Kolozsvár tereit, utcáit. Csak hát *Cselédpiac* címet adni egy műsornak más konnotációkat is hoz, és most a Postakert utcájában nincs is kert – de a posta mögött itt a park. Ez a téma Kányádit is megihlette, de mi nem úgy akartunk ehhez hozzányúlni, ahogy eddig mindenki: a Kányádi-versen keresztül – hogy a fekete-piros, a székiek és a többi. Azt szerettük volna valahogy bemutatni, hogy volt itt Kolozsváron egy olyan tér, ahol viseletbe öltözött fiatalok táncoltak minden csütörtök és vasárnap délután, ezelőtt 30-40 évvel, itt, a Transzit Háztól ötven méterre. Ezt a mai emberek el sem tudnák képzelni: hogy megy valaki az utcán, és akkor húsz fiatal csak úgy táncol.”¹⁵

Egyszóval „*mea culpa*”: a koreográfustól távol állt, hogy előadása címválasztásával megkérdőjelezze azt a kolozsvári helytörténetiényt, hogy a színpadi Postakert nem az egykori kolozsvári Postakert....

A város magyar **kultúrpolitikája** számára viszont ez az előadás inspirációként hatott: az utóbbi években a lokális történelem egy kis szeletének, azaz a székiek Posta mögötti táncolásának tudatos újraélesztésére tett kísérletek beleillenek a kolozsvári magyar szimbolikus (és egyben hagyományörző és -teremtő) közösségi térhasználat gyakorlatába. Az első

15 Fülöp Noémi: Béna lesz mindenki húsz év múlva? Transindex. 2008. április 30. (<http://itthon.transindex.ro/?hir=7239>). Egy előző, 2008. április 26-án megjelent másik interjúban pedig így nyilatkozott: „Ami a címet illeti, tudom, hogy más utca viseli a Postakert nevet Kolozsváron, de azért lett ez a címe az előadásunknak, mert hát nem adhattunk olyan címet, hogy „a posta háta mögött”.” Lásd Köllő Katalin: *Zurbolás születésnap*. In: Szabadság, 2008/96.

ilyen jellegű eseményre 2013. augusztus 22-én, csütörtökön került sor, amikor a negyedik alkalommal megszervezett a Kolozsvári Magyar Napok szervezői felkérték a széki hagyományörző Szalmakalap néptáncgyűttest, hogy „elevenítsék fel” a Posta mögötti széki táncházat. A rendezvényről természetesen a helyi napilap is tudósított:

„Kányádi Sándor *Fekete-piros* című versének sorai elevenedtek meg tegnap délután a posta mögötti kisparkban, a széki Szalmakalap néptáncgyűttes tagjainak köszönhetően, akik a Harmadik zenekar kíséretében ropták a táncot.”¹⁶

Ezt a kezdeményezést 2015-ben egy egész sorozat követte, a Kolozsvár 2015 Európai Ifjúsági Fővárosa program támogatásával három ilyen villámcsődület-jellegű eseményre is sor került. Így 2015. április 19-én, vasárnap délután a kolozsvári Bogáncs Néptáncgyűttes egy „széki flashmobbal” nyitotta meg fennállásának 30. évfordulós rendezvénysorozatát, amelyről szintén a helyi napilap számolt be:

„Ha szeretőt nem is találtunk, de táncoló fiatal – jelenlegi és egykori Bogáncs-tagot – annál többet láthattunk a Postakert /I. L. Caragiale parkban vasárnap délután 5 órától megszervezett Szabadtéri táncház a Postakertben programon. Ez a kolozsvári Bogáncs néptáncgyűttes fennállásának 30. évfordulója alkalmával rendezett eseménysorozat nyitórendezvénye volt. Még a hideg idő sem szegte kedvét a táncos lábú fiataloknak, akik vidáman ropták a néptáncot élözenére, és énekelték a szebbnél szebb népdalokat. Néhány volt Bogáncs-tag a gyerekeivel jött el a szabadtéri táncházba: anyukák, apukák táncoltak az apróságokkal négyesben vagy kettesben.”¹⁷

Az eredetileg nyolcrészesre tervezett szabadtéri táncházsorozatból végül csak három valósult meg. Az áprilisi bogáncsos széki villámcsődületet 2015 augusztusában, a 17. Szent István-napi NéptáncTalálkozó és a 6. Kolozsvári Magyar Napok keretében először, augusztus 19-én, szerda délután egy kalotaszegi, majd augusztus 23-án, vasárnap délelőtt egy vajdasági táncház követte.

„Lábam termett a táncra, szemem kacsingatásra» – csujogatták a Postakertben tegnap koradélután a Kalotaszeg Néptáncgyűttes fiataljai a 17. Szent István-napi NéptáncTalálkozó első mozzanataként szervezett szabadtéri táncházban. Bár az eső időközben eleredt, a táncoslábú legények és

16 Dési Ildikó: Fekete-piros táncba hívtak a hagyományörzők. *Szabadság*. 2013. augusztus 23. (<http://www.szabadsag.ro/szabadsag/servlet/szabadsag/template/article%2CPArticleScreen.vm/id/94458>). A híradás az eseményt összekapcsolja mind a Zurboló Táncgyűttes említett előadásával, mind a városi táncházak megalakulásával:

„A »Fekete-piros fekete táncot jár a járda szeglete« hagyományörző műsor a Zurboló táncgyűttes hétfői, *Postakert* című előadásához kapcsolódott, amely szintén a széki cselédek kimenőjük napján, eleinte énekszóval, később pedig énekszó nélkül járt táncát idézte. A táncház fogalmának megteremtése is a széki táncosok nevéhez fűződik, kialakulásának kezdeti időszakát idézték meg a Zurboló táncgyűttes tagjai civilben, a székiek táncrendjét követően tegnap, a szép számban összegyűlt közönség jelenlétében. Ez alkalommal is bebizonyosodott, hogy a városi környezetnek is szerves része lehet a falusi népi kultúra, a magyar napoknak pedig a hagyományápolás.”

Az esemény megtekinthető a világhálón is, *Hagyományos széki táncok a Postakertben* (<https://www.youtube.com/watch?v=Mcq1DQvkUwc>) és „*Fekete piros fekete táncot jár a járda szeglete...*” – *hagyományos széki táncok a Postakertben* címekekkel (<https://www.youtube.com/watch?v=UMWKAzq-ZWg>).

17 Nagy-Hintós Diana: „Kinek nincsen szeretője, menjen ki a zöld erdőbe.” *Szabadság*. 2015. április 20. (<http://www.szabadsag.ro/szabadsag/servlet/szabadsag/template/print%2CPrintScreen.vm/id/113973/mainarticle/false>). Ez az esemény is megtekinthető a világhálón *Villámcsődület a Harmadik zenekarral – Kolozsvár* címmel, illetve *30 éves a Bogáncs néptáncgyűttes. Szabadtéri táncház a Postakertben* magyarázattal (<https://www.youtube.com/watch?v=ZGMtD-6EhIM>).

lányok fáradhatatlanul ropták a táncot az összeverődött nézőközönség nagy örömeire.” – számol be a történekről a sajtó.¹⁸

Viszont a **többiek** (a kolozsvári magyar sajtó és közvélemény) ennek a – Zurboló Táncegyüttes előadása nyomán – revitalizált jelenségnek a hatására fokozatosan elkezdtek ezt a helyszínt Postakertnek emlegetni, nevezni. Az említett 2013-as és 2015-ös táncos események hirdetéseiben, illetve a vonatkozó beszámolókból gyakran Postakertként közölt helyszín¹⁹ már 2008 nyarán, alig két hónappal a *Postakert* táncszínházi előadás bemutatója után is fellelhető volt, mint elnevezés, például a kolozsvári Magyar Tannyelvű Hallássérültek Intézetének tanévzárójának beszámolójában:

„A 2. és 4. osztályosokból toborzott Rezgőfü Táncegyüttes a székiek kolozsvári, Postakert téri hagyományos táncának megelevenítésére vállalkozott, miközben Kányádi Sándor *Fekete-piros* című költeményéből hallhattunk részletet.”²⁰

(Ugyanakkor érdekes adalék, hogy a helyszín „új” –és helytörténetileg téves –, illetve az eredeti helyszínt jelölő –és helytörténetileg helyes – elnevezés ugyanazon napilapban párhuzamosan meg-megjelenik.)²¹

A médiában (és nemcsak) terjedő „postakertezés” immár az elismert **helytörténész** számára is sok volt:

- 18 Dési Ildikó: Szent István-napi Néptáncfalalkozó. *Szabadság*. 2015. augusztus 20. (<http://www.szabadsag.ro/szabadsag/servlet/szabadsag/template/print%2CPrintScreen.vm/id/117405/mainarticle/false>) Az eseményről a *Szabadság* napilap fotóriportot is közölt (<http://www.szabadsag.ro/szabadsag/servlet/szabadsag/template/article%2CPhotoReportScreen.vm/id/117404>), illetve szintén megtekinthető a világhálón *Szabadtéri táncház a Postakertben – Kolozsvár – 2015* címmel és *Villámcsődület a Kalotaszeg Néptáncgyűttessel* alcímmel (<https://www.youtube.com/watch?v=KqYZXHvMGFU>). A vajdasági Szelence és Tisza néptáncgyűttesek szabadtéri táncházáról viszont csak a világháló számol be, szintén *Szabadtéri táncház a Postakertben – Kolozsvár – 2015* címmel és *Szent István-napi Néptáncfalalkozó – Szelence és Tisza Néptáncgyűttesek – Vajdaság-Szerbia* magyarázattal (<https://www.youtube.com/watch?v=mzFHBTRCve8>).
- 19 A már említett híradások, beszámolók mellett például az országos *Krónika* napilapban („A Postakertben a székie Szalmakalap előadásában, a Zurboló táncgyüttes közreműködésével elevenítették fel azt a régi hagyományt, miszerint a székie cselédet vasárnaponként itt rophatták a táncot.” – <http://kronika.ro/erdelyi-hirek/kincses-varosi-terhoditas>) vagy a Kolozsvári Rádióban (<http://kolozsvariradio.ro/2015/08/20/ismet-tancolnak-a-postakertben-ezuttal-kalotaszegiek/>) is Postakertként közölték ezen táncesemények helyszínét.
- 20 Vízi Ildikó: *Vidám szemek, mosolygó arcok*. *Szabadság*. 2008. június 17. (<http://archivum2.szabadsag.ro/szabadsag/servlet/szabadsag/template/article%2CPCArticleScreen.vm/id/11411>).
- 21 Például a *Szabadság* napilap *Hitélet – Istentiszteletek* rovata folyamatosan közli a Hetednap Adventista Egyház „Postakert/Cuza Vodă utcai” templomának igehirdetéseit (lásd például: <http://archivum2.szabadsag.ro/szabadsag/servlet/szabadsag/template/article%2CPCArticleScreen.vm/id/118756>). És ugyanazon napilapban olvasható vissza-visszatérően Kolozsvár régi magyar utcanevjegyzéke, ahol szintén helyesen kerül közlésre, hogy a jelenlegi Cuza Vodă volt a Postakert utca (lásd például: <http://archivum2.szabadsag.ro/szabadsag/servlet/szabadsag/template/article,PCArticleScreen.vm/id/53420>).

„A kolozsvári holokauszt-emlékmű leleplezésekor helyszínként a *Krónikában* – és más sajtótermékben is – Postakert jelent meg.²² Nem tudni, kitől származik, ki találta ki.” – írja,²³ majd így folytatja: „Az illetőt minden bizonnyal megtévesztette az, hogy ez a kis sétatér, az ún. Caragiale park, a főposta mögötti terület. Valószínűleg hallott a Postakertről, és azt gondolta, hitte, hogy akkor ez az. Ennek a helynek, ennek az óvári kis sétatérnek azonban nem ez a neve.” És a cikkben – saját könyvéből idézve (Asztalos 2004) – pontosítja valamennyi szóban forgó helyszín nevét, illetve a név történetét. Idézem: „Az alábbiakból kiderül, Kolozsvárt hol volt a Postakert. A *Krónika* által említett Postakert neve eredetileg Tyúkpiac...” Mert a Postakert eredetileg „a Kis-Szamos (Malomárok) jobb partján, a későbbi Postakert utca kialakulása előtt itt elterülő kert, az egykori postamester kertjének neve. Melyről az itt kialakuló utca a nevét kapta. [...] Postakert utca. A Széchenyi tér keleti sarkából, a Kis-Szamos (Malomárok) jobb partján, a Tímár utca (A. Şaguna) folytatásában nyíló, a Hosszú-Szappany (Brassai) utca végének érintésével a Trencsin (Bocskai, A. Iancu) tér északnyugati sarkáig vezető utca. 1869: Postakert u[tcza] [Bodányi]; 1894: Postakert utca [Mach]; 1914: Postakert utca [Cim14 169]; 1917: Postakert utca [Cs17]; 1923: Str. Clemenceau [Br 85., 101.]; 1933: Str. Clemenceau [OF 38.]; 1937: Str. Clemenceau [Br37]; 1941: Postakert utca [Kv41]; 1945: Postakert utca; Str. Cuza Vodă utca [Kvut]; 1964: Str. Cuza Vodă utca; Str. Cuza Vodă.” A székiek szabadtéri táncháza tehát helytörténetileg a Tyúkpiacra zajlott, amely „a mai főposta háta mögötti, egykori kis piac. Az 1950-es évekig cirkuszok, panoptikumok meg egyéb szórakoztató vándorvállalkozások telepedtek ide városi tartózkodásuk idején. Az 1950-es évek elején a teret rendezték, parkosították, s a tyúkpiacot a Széchenyi tér középső részére, innét 1957-ben az alsó, szamosi betonhíd (Árpád úti híd) terjedő, bekerített és lebetonozott parkrésze telepítették. [...] A Tyúkpiac helyén 1952. február 1-jén kis parkot avattak, s ezt Ion Luca Caragiale századik születésnapja alkalmából róla nevezték el. 1957-ben az írónak a Ion Irimescu által készített mellszobrát helyezték el itt [GKv 240.]” Ugyanezen helyszínen zajlott a „Cselédpiac. Az Óvárban, az 1960-as évek végén épült új telefonközpont mögött, a Tyúkpiacra. Évtizedekig a városban szolgáló, főleg györgyfalvi, széki lányok csütörtök és vasárnap délutáni találkozóhelye. Ilyenkor saját viseletükbe öltöztek, táncoltak, énekeltek. Az 1950-es, 1960-as években itt és a Karolina téren – ahol a déli soron az idő tájt cseléd-, szolgálszerződött iroda működött – minden hónap elsején és 15-én szerződötték a szolgáltatókat [Kiss András közlése].”

A kolozsvári Posta mögötti széki szabadtéri táncház hozzátartozik a város 20. századi történetéhez. Ennek a szokásnak az utóbbi években egy erőteljes revitalizációs folyamata zajlik, amely – úgy tűnik – együttjár a helyszín helytörténetileg téves magyar átnevezésével is: egyre többen, egyre több helyen Postakertként emlegetik ezt a kis parkot. „Nem tudni, kitől származik, ki találta ki.” Én azért sejtjem, hogy ki volt a „tettes”: egy koreográfus, aki előadásának ezt a címet adta 2008-ban, s ez az előadástól később önálló életet kezdett élni. A kérdés azóta engem is foglalkoztat: vajon – akaratom ellenére – átneveztem szülővárosom egyik terét?

SZAKIRODALOM

Asztalos Lajos

2004 *Kolozsvár. Helynév- és településtörténeti adattár*. Polis Könyvkiadó, Kolozsvár.

Keszeg Vilmos

2015 A történelmi emlékezet alakzatai: lokális történelmek. In: Uő (szerk) *Lokális történelmek. A lokális emlékezet alakzatai*. (Emberek és kontextusok, 12.) Erdélyi Múzeum-Egyesület, Kolozsvár.

22 „A holokauszt kolozsvári áldozatainak állítottak emlékművet kedd délután a Postakertben (Parcul Ion Luca Caragiale).” *Krónika*. 2014. május 27. (<http://kronika.ro/erdelyi-hirek/figyelmeztetes-a-jovonek-a-kolozsvari-emlekmuallitas-a-holokauszt-aldozatainak>).

23 Asztalos Lajos: Ez a Postakert nem az a Postakert. *Krónika online* – 2014. június 14. (<http://www.kronika.ro/szempon/ez-a-postakert-nem-az-a-postakert>)

Könczei Ádám

1977 Tárt kapujú táncházakért. *Művelődés* XXX. (11) 16–17.

SICANII, COREGRAFUL, ISTORICII LOCALI, POLITICA CULTURALĂ ȘI CEIALȚI... GÂNDURI DESPRE EVENIMENTELE DE DANS DIN SPATELE POȘTEI CENTRALE DIN CLUJ

În anii 1960, 1970 spațiul din spatele clădirii Poștei Centrale din Cluj era un loc de întâlnire al tinerilor din comuna Sic (judetul Cluj). În fiecare joi și duminică după-amiază locul devenea pentru tinerii care lucrau în oraș un fel de „promenadă urbană”: aici se întâlneau, se relaxeau și de foarte multe ori cântau și dansau, ținând un fel de casă de dans popular în aer liber, în centrul orașului Cluj. Studiul de față analizează nu numai istoria acestui fenomen care a avut un loc aparte în istoria recentă a orașului, ci mai ales revitalizarea obiceiului, promovată de politici culturale maghiare contemporane. De asemenea, studiul prezintă și dezbaterile despre denumirea locului iscată în cadrul comunității maghiare din oraș.

THE SZÉKIS, THE CHOREOGRAPHER, THE LOCAL HISTORIANS, THE CULTURAL POLICY AND THE OTHERS... THOUGHTS ABOUT THE CONTEMPORARY DANCE EVENTS BEHIND THE POST OFFICE FROM CLUJ

In the 1960s and 1970s, the space behind the building of the Post Office in Cluj served as a meeting place for young people from the village Sic (Cluj county) in every Thursday and Sunday afternoon. The location was a sort of „urban promenade” for these young people who worked in the city: here they could meet, relax and very often they sang and danced, instituting a sort of outdoors folk dance house in the downtown of Cluj. The study examines not only the history of this phenomenon that had a special place in the recent history of the city, but also the revitalization of a practice, usually supported by contemporary Hungarian cultural policy. The study also presents a debate about the name of the place, which sparked within the Hungarian community of the city.